

Eugenio, la llum i la penombra

El DOCS estrena un documental sobre la cara oculta de l'humorista

TONI VALL
BARCELONA

Eugeni Jofra Bofarull (1941-2001), Eugenio per a l'eternitat. Amb "El saben aquell que diu...?" per bandera va colonitzar el subconscient d'unes quantes generacions, potser el més genuí dels humoristes espanyols de l'última meitat de segle, el més original i personal. Posseïa un món expressiu inconfusible, una creació en si mateixa. I el més important de tot, capaç d'assolir elevadíssims percentatges d'èxit en el propòsit clau de qualsevol humorista: la hilaritat. Eugenio. El millor, vaja. El documental *Eugenio* –que avui i divendres que ve es projecta al CCCB dins el festival Docs Barcelona i que durant un mes es podrà veure a la plataforma Filmin– dona fe de la seva importància, de la profunditat de la seva figura, i projecta sobre ell una mirada fonda i calidoscòpica, que relata les llums de l'espantant èxit popular, dels milions de cassets venudes, de les infinites riallades que va provocar, i que il·lumina les ombres desconegudes d'un trajecte vital que va passar moments francament complicats.

Xavier Baig, Jordi Rovira i Òscar Moreno en són els directors. Fa uns anys ells tres van donar vida a *Una entre tots*, el documental que va fer sortir de l'ombra la important obra fotogràfica de Joana Biarnés. L'espurna que els va fer interessar-se per aquest nou projecte va saltar fa

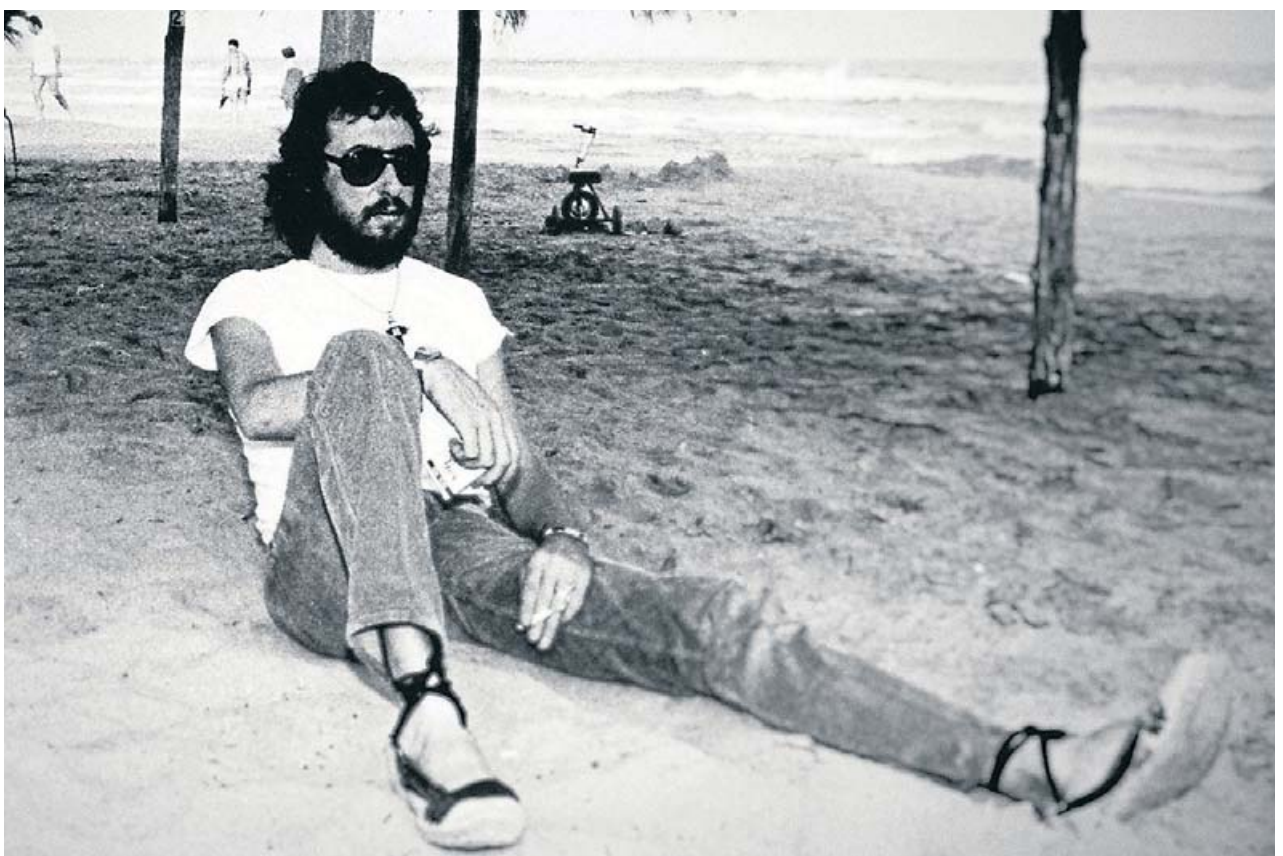
uns tres anys quan van llegir una entrevista a Gerard Jofra, el fill gran de l'humorista, en què donava a entendre vides desconegudes del seu pare rere la façana amable del gran explicador d'acudits. Van posar fil a l'agulla i aquell va ser l'inici d'un ambiciós projecte que ha durat dos anys i que els ha portat a un procés de documentació, entrevistes i guió molt minuciós per poder reconstruir amb testimonis substancials i un extraordinari material d'arxiu la vida del protagonista.

El cop més dur de la seva vida

"Pensàvem que ens enfrontàvem a la vida d'una persona molt coneguda i hem descobert que era un gran desconegut". La frase, prou eloqüent, és la descripció que fan els directors de les essències d'una obra complexa i no gens complaent que recorre totes les etapes vitals d'Eugenio valent-se d'entrevistes televisives –fetes per Joaquim Maria Puyal, Julià Peiró, Mari Pau Huguet i Isabel Gemio, per exemple–, una gran quantitat d'arxius fotogràfics i impressionants filmacions inèdites conservades per família i amics. Vídeos en què Eugenio conversa amb la seva mare, fotos de la seva joventut, dels seus fills i dels seus inicis en el món de l'espectacle amb el duet Els Dos, que formava amb la seva primera esposa i que va tenir una carrera curta però bastant notòria que els va portar a presentar-se a una preselecció per participar en el festival d'Eurovisió.

Coneixem els anys d'esplendor de l'Eugenio humorista, que arriben després del cop més dur de la seva vida: la molt prematura mort de la seva dona. Una de les idees troncals del film és que mai va arribar a superar-ho del tot. Tots els testimonis que apareixen –els fills, la germana, la seva segona companya, els mànagers, amics...– s'esforcen a fer memòria per teixir un entramat de records, positius i negatius, sobre el qual era molt important projectar una mirada respectuosa. En aquest sentit, els directors recalquen que han tingut una cura especial. Sobretot quan es fa referència a la cara més desconeguda del protagonista: la seva crisi personal durant la primera meitat dels noranta, marcada per l'afició a la nit, la desafecció familiar, la mala salut, algunes decisions equivocades i companyies poc edificants. Eugenio va caure en severos estats depressius que van comportar un procés autodestructiu i d'abandonament personal. Una crisi que va voler apaivagar tornant als escenaris però que va desembocar en la seva mort quan només tenia 59 anys.

"L'humor va ser la seva gran teràpia, la manera que tenia de superar els conflictes vitals que acumulava", destaquen els autors. És important, a criteri seu, que, malgrat que el film destapa algunes realitats incòmodes, aquests conflictes no interfereixin en la cara més lluminosa del personatge: els acudits que ens han de continuar fent riure durant molts anys. —

Eugenio en una fotografia allunyada de la seva imatge típica de negre, fumant i amb un whisky a la mà. DOCS